

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ Δύση τῆς Ἀγάπης	Μιχ. Ἀργυρόπουλου
Τὸ Ἴόνιο Θέατρο (συνέχεια).	Μ. Βάλσα
Ἀπ' τὰ «Τραγούδια στὴν Ἀγάπη»	Ρίτας Μπούμη
Antigone	Arnaldo Cervasato.
Θέ μου ὅσο ζῶ περισσότερο	Μυρτιάτσας
Ὁ Σολωμός καὶ ἡ γλῶσσα μας.	Ν. Β. Τωμαδάκι
Ὁ σκοτεινὸς ἄνθρωπος.—Ὑστερα ἀπ' τὸν πόνο	Μαριέττας Μινώτου
Ἡ Βροχή τοῦ Βορρᾶ	Παύλου Φλώρου
Νεοελληνικά Προβλήματα (συνέχεια).	Διον. Ζακυνθινού
Τὸ Καναρίνι.	Ναστ. Παπαγιωργίου
Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κάλβου	Σπύρου Μινώτου
Πνευματικὴ Ζωή.—Ἐκδόσεις.—Περιοδικά.—Διάφορα.	

Ἔτος Β'. Ἀριθ. 21
Δεκέμβριος 1928.
Τὸ τεῦχος Δραχ. 4.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

*
 *Ετησία Δραχ. 50
 *Εξαμήνιος » 25
 *Ετησία Έξωτερικού δολλάρια 2
 *Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια: *Μαριέττα Μινώτου*
 » συντάξεως: *Ρίτα Μπούμη*

—= Τυπώνεται στὴ Σύρο —=
 *Εμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ Περιοδικὸ στέλνεται στὴ Διεύθυνση: *Μαριέττα Μινώτου* Διευθύντριαν «*Ιονίου Ἀνθολογίας*» Ζάκυνθον.

Ἀπὸ τὸ Γενάρη ἡ συνδρομὴ τῆς «*Ιονίου Ἀνθολογίας*» αὐξάνεται σὲ 50 δραχμὲς τὸ χρόνο καὶ σὲ 25 γιὰ τὶς ἑξῆς μῆνες. Γιὰ δὲ τὸ ἑξωτερικὸ σὲ 2 δολλάρια. Κι' αὐτὸ γιὰ τὸ πρόγραμμα τῆς «*Ιονίου Ἀνθολογίας*» εἶνε νὰ τραβήξῃ μπρὸς καὶ νὰ φτάσῃ στὸ σκοπὸ τῆς. Γι' αὐτὸν ὑποβάλλεται σὲ ὑπέρογκα ἔξοδα μὲ τὴ βεβαιότητά πὼς οἱ συνδρομητὲς τῆς κι' οἱ φίλοι τῆς θὰ τὴν ὑποστηρίξουν μ' ἀγάπη κι' ἐνθουσιασμό. Ἀντὶς ὅμως τῆς μικρᾶς αὐτῆς αὐξήσεως, ἡ «*Ιόνιος Ἀνθολογία*», θὰ χάρισῃ στοὺς συνδρομητὲς τῆς τοῦ 1929 μόλις ἐμβάσουν τὴν συνδρομὴν τους, τὸ περίφημο Λεύκωμα τῆς Ζακύνθου, ποὺ πουλιέται μόνο του 45 δραχμὲς.

Ἔτσι μὲ 50 μόνο δραχμὲς θάχουν τὴν «*Ιόνιος Ἀνθολογία*» γιὰ ἓνα χρόνο, (πάνω ἀπὸ 160 σελίδες) καὶ τὸ Λεύκωμα (200 καλλιτεχνικὲς σελίδες μὲ 100 εἰκόνες), τὸ μνημεῖο αὐτὸ τῶν ἑορτῶν τῆς Ζακύνθου.

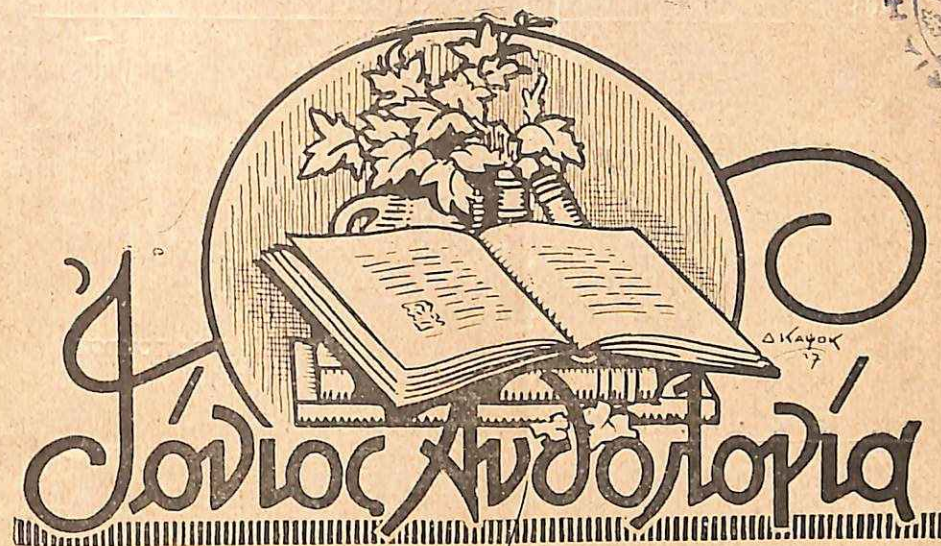
Ἐμβάσετε λοιπὸν τὸ ταχύτερον τὴ συνδρομὴ σας τοῦ 1929 (πενήντα δραχμὲς) γιὰ νὰ τὸ λάβετε δωρεάν κι' ἐλεύθερον ταχυκὼν τελεῶν.

Μ' αὐτὸ τὸ φύλλο τελειώνει ἡ Β' χρονιά τῆς «*Ἀνθολογίας*» ὥστε ἡ Γ' ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1929. Ὁ Β' τόμος 124 σελίδες πουλιέται ἐφ' ὅσον δὲν ἔξαντληθῇ στὰ Γραφεῖα μας γιὰ πενήντα δραχμὲς.

Ἀργότερα θὰ τυπώσωμε ἐξώφυλλο καὶ πίνακες περιεχομένων γιὰ τοὺς δυὸ προηγούμενους τόμους καὶ θὰ τὰ στείλωμε δωρεάν στοὺς συνδρομητὲς μας.

Ἡ «*Ἀνθολογία*» πουλιέται στὴν Ἀθήνα στὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς «*Εστίας*», Κολλάρου, Ἐλευθερουδάκη, Ζηκάκη καὶ Ράλλη. Στὸν Πειραιᾶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Ἡλιάδη καὶ Σώμου. Στὴν Ἀλεξάνδρεια στὰ «*Γράμματα*». Στὴ Σύρον στὸ Πρακτορεῖο καὶ Βιβλιοπωλεῖο Γ. Σταθοπούλου.

Στὸ ἐρχόμενον φύλλο: «*Ἐπιδρομὲς στὴν Κεφαλλονιά*» «*Δύο σχετικὲς παραδόσεις*» τοῦ Θ. Σ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΥ.

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

Η ΔΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Φειδιοῦ γλωσσίδι δὲν σοῦ κρύβω
 κι' οὔτε, τὰ κάτασπρά σου στήθεια
 Ποῦ μ' ἐφωλιάσαν, φαρμακόνω
 — Σιωπαίνω μόνο.

Κι' οὔτε σὲ παλαιμάτου στίβο
 μπροστὰ στ' ἀχόρταγα τὰ πλήθεια,
 τὴν περηφάνειά μου θεριόνω
 — τὴν πνίγω μόνο.

Μὰ κι' οὔτε τῆς σβυστῆς ἀγάπης
 τὸ σκέλεθρο ἀπ' τὸν τάφο βγάλω
 καὶ τὴν πορφύρα του λασπόνω
 — Σκύβω καὶ μόνο....

Χάρος, τῆς Ζήλειας ὁ Ἀράνης,
 — ὠϊμέ, τὸν μάγο καὶ τὸν πλάνο! —
 μοῦ πῆρε ρήγισσα καὶ θρόνο
 — Καὶ κλαίγω μόνο.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
 ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ
 ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.83
 ΑΡΙΘ. 36816

Κ' εἶναι τὸ κλάμα καὶ δικό σου
γιὰ τὸ χαμό σου καὶ χαμό μου·
καὶ γιὰ τὰ δυὸ μαζὺ βουρκώνω :
— Δυὸ πόνων πόνω.

Μὰ στὸ βουβὸ τὸ βογγητό μου,
γαλήνιος πάντα ὁ χωρισμός σου.
— Ἕλιος, τὴ Δύση μας χερσόνω·
Καὶ . . . σβύνω μόνο !

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μ. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΙΟΝΙΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Ἄλλ' ὅτι δὲν ἔπραξεν ἡ κυβέρνησις, τὸ ἔπραξεν ἡ σάτυρα, εἰς ἣν κατέφυγεν ὁ Καντούνης γράψας ἔμμετρον κωμῳδίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «οἱ Γιαννιώται», ἐν ἧ μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔζωγράφισε τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν τῶν ἐμπειρικῶν ἐξ Ἡπείρου ἱατρῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν Ζακυνθίων, οἵτινες ὑπεβάλλοντο εἰς τὰς ἥκιστα θεραπευτικὰς μεθόδους αὐτῶν. Ἡ κωμῳδία τοῦ Καντούνη ἐν ἧ ἀπεικονίζετο πιστῶς ὁ τότε βίος τῶν Ζακυνθίων, παρυσταθεῖσα ἀπὸ σκηνῆς ἐπέφερεν βσα ὁ ποιητὴς δι' αὐτῆς ἐζήτησεν ἀποτελέσματα καθόσον ἔκτοτε οἱ Γιαννιώται σπανιότατα εὕρισκον ἀσθενεῖς πρὸς θεραπείαν : ἀλλὰ πότε ἐγράφη καὶ παρεστάθη ἡ κωμῳδία τοῦ Καντούνη ; Οὐδεμία περὶ τούτου ὑπάρχει ἐγγράφος πληροφορία. Ἐν ἐγγράφῳ τινι (1) ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὸ 1764 παρεστάθη ἑλληνικὴ κωμῳδία «Σὲ ἓνα ἀρχοντικὸ σπῖτι» εἰς ἣν παρευρέθησαν πάντες σχεδὸν οἱ ἱατροὶ καταγοητευθέντες ἐκ τῆς παραστάσεως, λαμβανομένου ὑπ' ὅψει ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγένοντο ἐν πάσῃ ἐπισημότητι καὶ οἱ Γάμοι τοῦ Καντούνη, δὲν εἶναι ποσῶς ἀπίθκον ἡ πληροφορία τοῦ ἐγγράφου νὰ ἀναφέρεται εἰς τοὺς «Γιαννιώτας».

Πρὸς τὸ παρὸν θ' ἀποφύγουμε κάθε σχόλιο καὶ θὰ παρυσιάσουμε στὸν ἀναγνώστη ἓναν ἄλλον Ἴονιο δραματικόν, τὸν Σαβόγια Σουμερλῆ, συγγραφέα τῆς κωμῳδίας *Μωραῖτες*.

(1). Σημ. τοῦ κ. Λάσκαρη.—«Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ ἱστοριοδίφης κ. Σ. Δε-Βιάζης εἰς ὃν καὶ πολλὰς ἄλλας περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ θεάτρου ὀφείλω πληροφορίας.

Ἐπειδὴ πάλι δλες μας τις πληροφορίες γιὰ τὸν ποιητὴ αὐτὸν τις ἔχουμε ἀπὸ τὴν ἴδια πηγὴ, προτιμοῦμε νὰ τις μεταγράψουμε ἀκριβῶς ὅπως τις διαβάζουμε.

«Ὁ ἕτερος τῶν ποιητῶν κωμῳδιογράφων ἦτο ὁ Σαβόγια Σουμερλῆς, ὅστις τοσαύτην κλίσιν περὶ τὸ στιχουργεῖν εἶχεν, ὥστε λέγεται ὅτι προσελθὼν ποτὲ παρὰ τῷ δικηγόρῳ Λογοθέτῃ ἐξέθεσεν αὐτῷ δλόκληρον ὑπόθεσίν του ἐμμέτρως.

Καὶ οὗτος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ποιημάτων του, ἔγραψε κωμῳδίαν ἡθῶν ἔμμετρον, δι' ἧς προσεπάθησε νὰ διορθώσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα παρὰ τοῖς συμπατριώταις αὐτοῦ Ζακυνθίοις. Ὡς θέμα τῆς κωμῳδίας του ἔλαβεν ὁ Σουμερλῆς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπάρχουσαν παρὰ τισι τῶν Ζακυνθίων ἀδικον μῆνιν κατὰ τῶν Πελοποννησίων αἰτινες, ἐρχόμενοι εἰς Ζάκυνθον, ἀπέκτων διὰ τῆς ἐργασίας αὐτῶν χρήματα καὶ τιμὴν. Τὸ τοιοῦτο, μερὶς τις τῶν Ζακυνθίων δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὄμμα καὶ παντοιοτρόπως προσεπάθει νὰ διαβάλλῃ τοὺς Μωραῖτας, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποκαλοῦσα αὐτοὺς ξένους, ἀφ' ἑτέρου δὲ συκοφαντοῦσα αὐτούς, ὅτι δῆθεν ἐνῷ ἀπέκτων περιουσίας ἐν Ζακύνθῳ, δὲν ἔπαυον νὰ κατηγοροῦσι τοὺς Ζακυνθίους.

Τὸ ἀδικον αὐτὸ ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ ὁ Σουμερλῆς καὶ ἔγραψε κωμῳδίαν ὑπὸ τὸν τίτλον οἱ *Μωραῖται*. Ἦρως τῆς κωμῳδίας εἶναι ὁ ἐκ Πατρῶν Ἀνδρέας Παπαδόπουλος, ὅστις δεκαετὴς καὶ πτωχότατος μεταδὰς εἰς Ζάκυνθον κατώρθωσε διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τιμότητος αὐτοῦ νὰ γίνῃ ἀγαπητὸς ὅχι μόνον παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀλλὰ καὶ παρὰ τῇ εὐγενεῖ τάξει τῶν Ζακυνθίων. Κατ' ἀρχὰς ὁ Παπαδόπουλος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Ἑνετοῦ ἱερωματικοῦ μετὰ τὴν εἰς Κέρκυραν μεταθέσιν τοῦ ὁποίου προσελήφθη ὡς ὑπηρέτης παρὰ τινι Ζακυνθίῳ Κόντε, παρ' ᾧ καὶ ἔμεινε ἐπὶ πολλὰ ἔτη, χρησιμοποιοῦν τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του εἰς ἐκμάθησιν γραμμάτων παρὰ τινι τῆς πόλεως ἱερεῖ. Μετὰ δεκαετὴ παρὰ τῷ Κόντε ὑπηρεσίαν, ἀφοῦ κατώρθωσε διὰ τῆς οἰκονομίας του ν' ἀποταμιεύσῃ μερικὰ χρήματα, ἀπεχαιρέτισε τὸν Κόντε καὶ ἀνοῖξε ἓνα μαγαζάκι. Τοῦτο ἤρκεσε νὰ ἐξεγείρῃ κατ' αὐτοῦ τοὺς μοχθηροὺς καὶ ἀέργους, ἐνῷ τοῦναντίον ἡ ὕγις μερὶς τῆς κοινωνίας τὸν ἠγάπησε καὶ τὸν ὑπεστήριξε τόσο, ὥστε μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ὁ μικρέμπορος Μωραῖτης ὅχι μόνον μεγάλην ἀπέκτησε περιουσίαν, ἀλλὰ καὶ ἔλαβεν ὡς σύζυγον μίαν εὐγενῆ τῆς νήσου κόρην.

Μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Παπαδοπούλου οἱ ἀσπονδότεροι ἦσαν τὰ τέκνα τοῦ πρώην κυρίου του, τοῦ Κόντε, ὅστις εἰρήσθω ἐν παρῶν, ἦτο φιλόπονος καὶ τίμιος ἀνὴρ ὅπως ἐξ ἄλλου ἡ σύζυγός του ἦτο τὸ πρὸς ἀριστοκρατίας δεσποίνης. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων τῶν οἱ υἱοὶ τοῦ Κόντε, οἵτινες καίτοι ἐντελῶς ἀγράμματοι εἶχον κατορθώσει διὰ χρημάτων πολλῶν ν' ἀποκτήσωσι δίπλωμα ἱατρικῆς ἐν Ἰταλίᾳ,

ἤρχισαν νὰ παραδίδωνται εἰς παντὸς εἶδους ἀσωτείας. Εἰς ἐπίμετρον τὰ κτήματά των καταστρέφονται ὑπὸ βροχῆς, αἱ οἰκίαι των κατακρημνίζονται ὑπὸ σεισμοῦ καὶ μένουν εἰς τοὺς πέντε δρόμους, δυστυχεῖς, πτωχοί, καὶ ἀνίκαντοι πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν. Τέλος διὰ τῆς βίας ἀναγκάζονται νὰ νυμφευθῶσι γυναῖκας τῆς τελευταίας υποστάθμης μεθ' ὧν εὐρίσκοντο εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις, τούτου ἕνεκα καὶ διαγράφονται τῆς *Χρυσῆς Βίβλου*, ἐν ᾗ ἐξ ἄλλου ἐγγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ Πατρῶν ἐμπόρου, ὅστις εἰς ἡλικίαν ἐξήκοντα ἑτῶν πολεμεῖ κατὰ τῶν Τούρκων καὶ διαπρέπει.

Τοιαύτη ἡ κωμωδία τοῦ Σουμερλῆ, ἐγένετο δημοφιλεστάτη ἐν Ζακύνθῳ, οὐχ' ἦττον δυσηρέστησε καὶ πολλούς, ἰδίᾳ τοὺς εὐγενεῖς καθόσον ὁ ποιητὴς εἶχε παρεμβάλλῃ ὡς ἐπεισόδια εἰς τὴν κωμωδίαν τοῦ σκάνδαλά τινος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὧν ἥρωες ἦσαν οἱ κατὰ τοῦ ἔργου τοῦ Σουμερλῆ ἐξεγερθέντες, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων νέοι τινὲς φιλότεχνοι ἐκ τῆς ὑγιοῦς μερίδος τῆς κοινωνίας, παρ' ἣ ἡ κωμωδία τοῦ Σουμερλῆ ἐγένετο προσφιλὴς παρέστησαν αὐτὴν δημοσίως ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῇ 1789 (1) ἀλλ' ὁ ὄχλος παρακινηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ποιητοῦ, ὅτινες ἐδλεπον τὰ κακίας αὐτῶν ἐκτυλισσομένας ἀπὸ σκηνῆς ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἡθοποιῶν καὶ τοῦ ποιητοῦ ὧν καὶ ἐκακοποίησαν. Ἡ ἀρχὴ ἐπεμβάσα συνέλαβε τοὺς δράστας οὕς καὶ μετ' αὐστηρὰν ἀνάκρισιν ἐτιμώρησεν.

Εἰς τὴν κατὰ τοῦ ποιητοῦ ἐπίθεσιν ταύτην ὀφείλομεν σήμερον ὅσας πληροφορίας περὶ τοῦ ἔργου ἔχομεν. Ἄν δὲν ἐλάμβανε χώραν αὕτη, ἂν δὲν ἐνηργεῖτο ἀνακρίσεις τὰ ἐγγράφα τῶν ὁποίων ἐσώζοντο μέχρι τοῦ 1893 ἐν τῇ ἀρχαιοφυλακείῳ τῆς νήσου, τὸ ἔργον τοῦ Σουμερλῆ εἰς οὐδὲν ἔτερον ἐγγράφον ἀναφερόμενον θὰ ἔμενε καθ' ὅλοκληρίαν ἀγνωστον (2).

Ἡ τελευταία λεπτομέρεια τῆς μακρυᾶς αὐτῆς περικοπῆς πρέπει νὰ μᾶς τραβήξῃ ἰδιαίτερα τὴν προσοχή μας. Δίχως τὰ ἐξαιρετικὰ γεγονότα ποὺ ἀνέβηκαν στὴν πρώτη παράστασι τῶν *Μωραϊτῶν*, γεγονότα χαρακτηριστικὰ γιὰ τὰ θεατρικὰ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς, θὰ χανόταν γιὰ πάντα κάθε ἔχνος τῆς κωμωδίας αὐτῆς. Εἶναι πλέον παρὰ

(1) Ἄν καὶ δὲν ὑπῆρχε θέατρο στὴ Ζάκυνθο πρὶν τὰ 1750, ἡ πρώτη σκηνὴ (χτίστηκε μεξοδὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Βενετσιάνικης φρουρᾶς καὶ τῶν νέων Ἑλλήνων ἐρασιτεχνῶν) ἦταν μιὰ μικρὴ αἰθουσα μετ' τριακόσιες θέσεις, ἀπ' ὅπου πέρασε ὅλο τὸ κωμικὸ ἰταλικὸ δραματολόγιον. Ὁ Γκολντόνε ἦταν ὁ ἀγαπημένος δραματογράφος, οἱ ἰδρυτὲς ἀπάρτιζαν τὸ καλλιτεχνικὸ προσωπικόν, καί... ἡ εἰσοδος ἀπαγορευόταν στίς κυρίες!

(2) Σημείωσις τοῦ κ. Λάσκου.—«Τὰ περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ Σουμερλῆ εὐγενῶς μοι ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Δε-Βιάζη, ὅστις καταγινόμενος εἰς ἱστορικὰς μελέτας ἔχει διεξέλθῃ πάντα τὰ ἐν τῇ ἀρχαιοφυλακείῳ τῆς Ζακύνθου ὑπάρχοντα ἐγγράφα μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ αἱ κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σουμερλῆ γενόμεναι μαρτυρικαὶ καταταθέσεις αἰτινες μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1893».

πιθανὸν πῶς ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς δραματικῶν ἔργων ποὺ παίχτηκαν τὴν ἰδίᾳ ἐποχὴ καὶ χειροκροτήθηκαν ἀπὸ ἕνα κοινὸ ἐκλεχτό, ποὺ ἡ μόρφωσή του καὶ τὰ γούστα του τὸ τραβοῦσαν φυσικὰ στὸ θέατρο, ἐπειδὴ δὲν τυπώθηκαν, θὰ μᾶς μένουν ἴσως γιὰ πάντα ἀγνωστα.

Εἶναι δυστύχημα πῶς δὲν ὑπῆρχαν τότε διευθυντὲς θεάτρων, ἐπιχειρηματίες ἔμπειροι καὶ ἐκδότες συμφεροντολόγοι. Φθάνουμε νὰ ἐπιθυμοῦμε κεῖνο ποὺ σήμερα χτυποῦμε. Διότι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ἡ τέχνη θὰ κέρδιζε, καὶ βιομηχανοποίηση τοῦ θεάματος, ποὺ εἶναι σήμερα ὁ λόγος τῆς κατὰπτωσῆς τῆς δραματικῆς τέχνης, θὰ ἔσωζε τότε ἀπὸ τῇ λήθῃ μετὰ τὴν ἐκδοσὴ τῆς, ὁλόκληρη σκηνικὴ παραγωγὴ, ποὺ κρίνοντας ἀπὸ τὰ προηγούμενά μας, ἦταν ἀξία τοῦ μεγαλύτερου ἐνδιαφέροντος.

Τὸ χάσιμο τοῦ Ἰόνιου Θεάτρου, Θεάτρου κατ' ἐξοχὴν σατυρικοῦ καὶ τελειῶς διαφορετικοῦ ἀπὸ τὴν Κρητικὴ σκηνή, εἶναι διπλὰ λυπηρὸ τόσο γιὰ τὴν φιλολογία ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς κοινωνίας τῆς Ἑπτανήσου τὸν XVIII αἰῶνα. (1)

(Ἔχει συνέχεια)

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Ἀπόσπασμα.—Ἡ μελέτη τοῦ κ. Λούκαρη γιὰ τοὺς προμνημονευμένους κωμικογράφους ξαναδημοσιεύθηκε σχεδὸν ἰδια στὸ ἐπαγγελματικὸ περιοδικὸ *Ἑλληνικὸν Θέατρον*. (1928) σὲνα μεγάλο ἄρθρον μετ' ἐπὶ συνέχειας *Τὸ Θέατρον ἐν Ζακύνθῳ*. Ὁ κ. Λάσκου διόρθωσε τὸ ὄνομα τοῦ Καντούνη σὲ Καντούνη. Μ. Β. (μετάφρασις ἀπ' τὸ γαλλικὸν τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου)

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

V.

Ὅλα γιὰ σένα δλα! Τοῦτο, κεῖνο, τᾶλλο καὶ μαζὶ δλα εἶναι δικά σου, τὰ λιώνω μέσ' τῇ σκέψῃ καὶ τὰ χύνω, ἀσφυρηλάτητα στὸ κόνισμά σου. Τῆς παρθενιάς μου τᾶσπιλο τὸ κρεῖνο, σὺν 'να κοινὸ λουλουδι στὰ μαλλιά σου τὸ ξεφυλλίζω, καὶ ὅλα σοῦ τ' ἀφίνω καὶ νιότη καὶ ζωὴ μέσ' τὴν ποδιά σου. Ἐσύ 'σαι Ἀγάπη, πάντα σὺ καὶ μόνη, καὶ ὅπου καὶ νὰ γυρίσω τὴ θωριά μου τὴ λάμψη σου θὰ νιώθω νὰ με ζώνει... Ποτ' ὑποταχτική, ποτε κυρά μου, πάντα ψηλά με σαίρνει καὶ μ' ὑψώνει καὶ δὲ μ' ἀφίνει πιά ν' ἀγγίζω χάμου.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

Σύρος 1928.

ANTIGONE (*)

Quando Eros dai vanni lucenti è apparso appena e un nuovo delizioso tormento invade il cuore e il chino sguardo rapito—pensoso—, è dolce, Antigone, nell'incanto della nuova svelata gioia, vivere e favellar coi cari fiori confidenti, quasi già udendo il passo e la parola dell'amato simile agli dei.

Grata questa attesa a te, Antigone: bella radiosa mente, se le tue forme furon diseguate dalla mano istessa che tracciò la linea meravigliosa dei tuoi sogni: a te nata per l'amore e non per l'odio.

Dolce vivere così; ma più dolce morire, prima pure che Eros sia giunto, se il nume chieda, un giorno, più folta nube dal fuoco del «grande amor senza limiti» — di esso, che è aroma del mondo — su dall'ara del patto divino. E in quel giorno, tu dicesti agli uomini l'inflessibilità di esso amore contro la vana loro regola di odio — e contro essa, contr'essi, esclamasti sulla spoglia del fratello perduto, consciamente decisa:

«Io lo seppellirò, e sarò beata di morire per questo. Riposerò accanto a lui come amica accanto ad un amico; dopo aver commesso un delitto per amore. E se tale è il mio atto, voglio che tutte le mie virtù s'inginocchi innanzi a questo delitto».

E scegliesti la parte migliore: di là del caduco, nella zona della luce e dei colori perenni, il tuo amore, oltre ogni oblio, sta: elettro immortale.

E premio statuito nell'Ade la vita del sogno in eterno a chi, olocausto al nobile invito radioso, all'unica legge d'amore, profferse — a gloria del nume, a gloria dell'intima voce — la vita dell'opere umane e i canti di Ebe fiorita.

ARNALDO CERVESATO

ANTIGONH

Σάν πρωτοφαίνεται ὁ Ἔρωτας μὲ τὰ λαμπερὰ φτερά καὶ μιὰ νέα ἡδονικὴ ἀνησυχία κυριεύει τὴν καρδιά, καὶ τὸ γυρτὸ ἀφαρπασμένο βλέμμα — σκεπτικὸ, — εἶνα: γλυκό, Ἀντιγόνη, στὴ μαγεῖα

(*) Γράφτηκε ἐπίτηδες γιὰ τὴν «Ἴονιο Ἀνθολογία».

τῆς πρωτόφαντης χαρᾶς, νὰ ζοῦμε καὶ νὰ μιλοῦμε μὲ τ' ἀγαπημένα ἐμπιστευτικὰ λουλούδια λὲς κι' ἀκοῦς τὸ βῆμα καὶ τὴ φωνὴ τοῦ ὁμοίου μὲ τοὺς θεοὺς ἐραστή.

Εὐχάριστη ἡ ἀναμονὴ αὐτὴ σὲ σένα Ἀντιγόνη: Ἐκθαμβωτικὴ ὥρα! ἂν οἱ γραμμὲς σου σχεδιάστηκαν ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι ποὺ διαγράφε τὴ θυρακιστὴ γραμμὴ τῶν ὀνείρων σου — σὲ σένα ποὺ γεννῇ-θηκες γιὰ τὸν ἔρωτα κι' ὄχι γιὰ τὸ μῖσος.

Εἶναι γλυκὸ νὰ ζεῖ κανεὶς ἔτσι, μὰ γλυκύτερο νὰ πεθαίνει, πρωτοῦ ῥθεῖ ὁ Ἔρωτας, ἂν τὸ ζητήσῃ ὁ θεός, ψηλά ἀπὸ τὸ βωμὸ τῆς θείας συμφωνίας, μιὰ μέρα, πὶὸ συννεφιασμένη ἀπὸ τὴ φωτιὰ τοῦ «ἀπέραντου ἔρωτα» ποὺ εἶναι ἄρωμα τοῦ κόσμου. Κεῖνη τὴν ἡμέρα ἔλεγες στοὺς ἀνθρώπους τὸ ἀλύγιστο τοῦ ἔρωτα μπρὸς στὴ μάταιη ἔχτρα τους, — καὶ γι' αὐτὴνε καὶ γι' αὐτοὺς φώναζες μὲ συνειδητὴ σκέψη στὰ λείψανα τοῦ χαμένου ἀδερφοῦ:

«Θὰ τὸν θάψω καὶ θάμαι εὐτυχισμένη νὰ πεθάνω γι' αὐτό. Θ' ἀναπαυθῶ κοντὰ του σὰν φιλενάδα δίπλα σ' ἓνα φίλο — ἄφου γιὰ τὸν ἔρωτα ἐγκλημάτισα. Κι' ἄφου ἡ πράξη μου εἶναι τέτοια, θέλω ὅλα τὰ προτερήματά μου νὰ γονατίσουν μπροστὰ στὸ ἐγκλημά μου».

Καὶ διάλεξες τὸ καλύτερο. Πέρ' ἀπὸ τὸ φθαρτό, στὴ φωτεινὴ ζώνη τῶν παντοτεινῶν χρωμάτων, στέκει ὁ ἔρωτάς σου πέρ' ἀπὸ κάθε λησμονιά: ἀθάνατο ἤλεχτρο.

Στὸν Ἄδη ἡ ζωὴ τοῦ ὀνείρου δίνεται παντοτεινὰ σὲ κείνον, ποὺ πρόσφερε δλοκαύτωμα στὸ εὐγενικὸ λαμπερὸ αἶσθημα, στὸ μοναδικὸ νόμο τοῦ Ἔρωτα — σὲ δόξα τοῦ Θεοῦ, σὲ δόξα τῆς ἐσωτερικῆς φωνῆς — τὴ ζωὴ τὴν ἀνθρώπινη καὶ τὰ τραγούδια τῆς ἀνθρωπίνης ἡδῆς.

(Μετάφραση Μαρ. Μιν.).

ARNALDO CERVESATO

ΘΕ ΜΟΥ ΟΣΟ ΖΩ ΠΕΡΣΟΤΕΡΟ...

Θέ μου, ὅσο ζῶ περισσότερο, τόσο πὶὸ λίγο γοιῶμαι
τὴ δύναμη καὶ τὴν ὁρμή, τὸ λαγγεμένο πόθο,
Ποὺ στὴν καρδιά μου πέφτουνε σὰ μιὰ αἰώνια μπόρα.
Μοιάζω τὴ στάνη ποὺ ἔρχονται οἱ βασιλιάδες Μάγοι,
Κρατώντας μέσ' τὰ χέρια τους τὰ μυρωμένα δῶρα.
— Εἶμαι ἡ πόρτα ἡ ταπεινὴ κ' ἡ πάντοτε ἀνοιγμένη,
Τάγερ. ἡ νύχτα, οἱ εὐωδιές, μ' ἔχουν πλημμυρισμένη...

Comtesse de Noailles

Ἀπὸ τίς «Αἰώνιες δυνάμεις»

Μετάφρ. ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Πολλοί 'ναι οί δρόμοι πῶχει ὁ νοῦς.
(Δ. Σολωμός)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ (1)

Ὁ conte Dionisio Salamon, Διονύσιος Σολωμός, ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται ἐλληνικά, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1798, ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅπου ἔμεινε δέκα ἔτη, ἐγύρισεν εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κέρκυραν, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1857.

Ὁ Διονύσιος Σολωμός θεωρεῖται ὁ μεγαλειότερος Νεοέλλην ποιητής, καὶ ἡ γνώμη αὐτὴ δὲν φαίνεται σφαλικά. Ὁ κόμης κατ' ἀρχὰς δὲν ἐγνώριζεν ἐλληνικά, ἀλλὰ προῖδὼν τὴν ὠφελιμότητά του διὰ τὸ ἔθνος ἔμαθε, παρακινούμενος ἀπὸ τὸν Σπ. Τρικούπη καὶ μελετήσας τὰ δημοτικὰ ἄσματα τῆς Ἑλλάδος

(1) Ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἀναφέρομεν εἰς τὸ κείμενον τῆς μελέτης, ἔχουν γραφεῖ πολλά καὶ ἄλλα διὰ τὸν Σολωμόν. Σημειώομεν μερικά: **Ἐμμ. Στάη** περὶ Σολωμοῦ ἐν Ἀθηνᾶς τόμῳ Ε'. — **Σ. δὲ Βιάξη** προλεγόμενα εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀπάντων τοῦ Σολωμοῦ (ἔκδοσις Ραφτάνη) 1880, Ζάκυνθος. — **τοῦ ἰδίου** οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ πρόγονοι τοῦ Σολωμοῦ. Ἐθνικὴ ἀγωγή 1898. — **τοῦ ἰδίου** ὁ Σολωμός καὶ ἡ ἰταλικὴ γραμματολογία. Ἐθνικὴ ἀγωγή 1899. — **Κουαρτάνου** πρόλογος εἰς τὰ ἰταλικά ποιήματα (ἔκδ. 1859). βλ. μετάφρασιν ἀπὸ τὸν Γ. Σπαταλᾶν εἰς τὸ περιοδικὸν τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας (1927). — **Π. Χιώτη** περὶ τῆς ποιήσεως τῶν Ζακυνθίων. Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη 1868. — **Γ. Κανάλε** Σολωμός καὶ Δώρα Ἰστρίας. Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη 1869. — **Canna** discorso Solomos. Pavia 1896. — **Γ. Καλοσγούρου** προλεγόμενα εἰς τὰ ἰταλικά ποιήματα 1921. — **τοῦ ἰδίου** Σολωμός. Παναθήναια 30 Μαΐου 1902. — **Π. Νιρβάνα** Σολωμός, εἰς Ἀστὺ 4 Ἰαν. 1902. — **Γ. Δροσίνη** Σολωμός, εἰς Ἀκρόπολιν 30 Μαΐου 1902. — **Κ. Παλαμᾶ** ὁ Σολωμός στὸν κῆπο (Μάιος) 1925. — **Ἀρίστου Καμπάνη** (ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλ. λογοτεχνίας) Σολωμός (Α'. 6. 89—99). — **Κ. Βάρναλη** ὁ Σολωμός χωρὶς μεταφυσικὴ Ἀθ. 1925. — **Γρ. Ξενοπούλου** ὁ Σολωμός καὶ οἱ γυναῖκες, ἐν Νέας Ἑστίας ἀρ. 2 καὶ 3 (1927). **Μαρίνου Σιγούρου** Σολωμός, ἐν Νέας Ἑστίας ἀρ. 7 (1927) — **Γερ.**

τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐκδώσει ὁ Fauriel κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα (1). Τὰ ἔργα του ἔχουν γραφεῖ ἐλληνιστὶ καὶ ἰταλιστὶ, ἀλλ' ἂν ἐξαιρέσῃ κανεὶς μερικά τὰ ὁποῖα ἔγραψεν εἰς τὴν Κέρκυραν, ὅλα τὰ ἄλλα του ἰταλικά ἔργα εἶναι αὐτοσχεδιάσματα νεανικά, ἢ ἄνευ πολλῆς σημασίας στίχοι. Δυστυχῶς εἶτε ἐξ ἀμελείας τοῦ ποιητοῦ εἶτε διὰ τὴν ἐξυπηρετηθῆ σκοπὸς συγγενικός, μετὰ θάνατον δὲν εὐρέθησαν ὅλα του τὰ χειρόγραφα, καὶ ἐκ τούτου ἡ ἰδέα τὴν ὁποίαν ἔχομεν διὰ τὸν μέγαν μας ποιητὴν μειώνεται ἀπὸ τὸν ἀρχαιολογικὸν μερισμὸν τοῦ ἔργου του.

Σπαταλᾶ μεταξὺ τῶν ὧν ἔχει γράψῃ εἰς περιοδικὰ καὶ αὐτοτελεῖς μελέτας: Ἡ στιχουργία τοῦ Σολωμοῦ, ἐν Νέας Ἑστίας ἀρ. 9, 10. — **τοῦ ἰδίου** ἡ ὠδὴ εἰς μοναχὴν τοῦ Σολωμοῦ. Φιλότηχος 11—12 Βόλος 1927. — **τοῦ ἰδίου** ἡ ἐσωτερικὴ συνθετικότης τοῦ Λάμπρου. Παρασκήνια Γ', 11 (1926). — **Κώστα Καιροφύλα** ὁ ἄγνωστος Σολωμός. Κυριακὴ 1926—1927. — **τοῦ ἰδίου** Σολωμοῦ ἀνέκδοτα ἔργα 2. — **τοῦ ἰδίου** ὁ ἄγνωστος Σολωμός Α—Β 1927. — **Κ. Βάρναλη** τὸ νόημα τῆς τέχνης, ἐν Νέας Ἑστίας 14—15, 1927. — Ἐπίσης περὶ Σολωμοῦ βλέπε **Μπάρτ καὶ Χρίστ** Ἐγκυκλ. Λεξικὸν εἰς τὴν λέξιν Σολωμός καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀπάντων τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν βιβλιοθήκην Μαρσλὴ 1901, ὅπου ὁ Παλαμᾶς εἰς τὸ τέλος τοῦ προλόγου παραθέτει βιβλιογραφίαν. Σχετικὰ εἶναι ἀκόμη καὶ ὅσα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Ι. Πολυλά εἰς τὴν φιλολογικὴν μας γλῶσσαν καὶ τοῦ **Γ. Ἀποστολάκη** εἰς τὸ βιβλίον του Ἡ ποίησις στὴ ζωὴ μας, αἱ μεταφράσεις τῶν ἰταλικῶν του ποιημάτων ἀπὸ τὸν Καλοσγούρου, τὸν Σπαταλᾶν κλπ. Ἐπίσης **Κ. Βάρναλη** ἡ ἀξία τοῦ Σολωμικοῦ ἔργου. Νέα Ἑστία Β' ἀρ. 3, 4, 5—1928, **Δημ. Μάργαρη** «Ἡ γυναῖκα τῆς Ζάκυνθος» στὴν κριτικὴν τοῦ Κ. Βάρναλη Νέα Ἑστία Β' ἀρ. 6—1928. Ἀς προστεθοῦν καὶ **Π. Χιώτη** Λόγος περὶ ἀποθανόντος Δ. Σολωμοῦ σ. 16 ἐν Ζακύνθῳ 1857, **τοῦ ἰδίου** Λόγοι εἰς τὴν μετακομιδὴν τῶν ὁστέων τοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ ἐν Ζακύνθῳ 1860. — **τοῦ ἰδίου** εἰς ἀνέγερσιν τοῦ μνημεῖου τοῦ Δ. Σολωμοῦ Ζάκυνθος 1867, καὶ **Γιάννη Βλαχογιάννη** τὸ γράμμα τοῦ ποιητοῦ εἰς ἐφημερίδα «Ἐλευθερον Βῆμα» 25 Μαρτίου 1928 Ἀθῆναι. Ὑπάρχει προσέτι καὶ πανηγυρικὴ ἔκδοσις τῶν ἀπάντων τοῦ Σολωμοῦ ὑπὸ τοῦ Ζακύνθου **Μωρέττη** Ἀθῆναι 1903, εἰς τὴν ὁποίαν μελέται τοῦ Σπ. Δὲ Βιάξη καὶ τοῦ Λεωνίδα Ζώη κ. ἄ. **Σπ. Δὲ Βιάξη**. Ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Σολωμοῦ (ἐπ' ἐκκαιρίᾳ τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Βύρωνος) Πανακτοθήκη ΚΔ' (1924) τεῦχος 277 σελ. 1—3.

(1) C. Fauriel Chants populaires de la Crée moderne I—II Paris 1824—1825.

Μέχρι τούδε ἐκάναμεν πολλάκις ἐπιπολαίας κρίσεις διὰ τὸ γλωσσικὸν τοῦ Σολωμοῦ, ὡς ἡ τοῦ Ζαμπελίου «Προσλαβὼν (ὁ Σολωμὸς) ἐπίκουρον τὴν πάγκοινον καὶ καθομιλουμένην γλῶσσαν ἐκέρδισε τάχιστα τοῦ Πανελληνίου τὴν φιλοφροσύνην» (1), τοῦ Πολυλά «τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ δὲν ἔχουν τίποτα τὸ ἰδιωματικόν» (2), τοῦ ἰδίου ὅτι ἡ Φαρμακωμένη εἶναι γραμμένη «σὲ δημοτικώτατη φράσι» (3), τοῦ Θρύλου «ἡ γλῶσσα του εἶναι ἐντελὲς φυσικὴ, μουσικὴ, κι' εὐλύγιστη» (4). Ὅλῃγοι ἐννοοῦν τὰς πραγματικὰς ἀπόψεις τοῦ Σολωμοῦ καὶ ὀλίγοι ἡσχολήθησαν μὲ τὴν γλῶσσαν του (5). Ὁ Παλαμᾶς φάσκει καὶ ἀντιφάσκει. Πρὸς ἀπόδειξιν παραθέτω τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα του. «Καὶ τὴ δημοτικὴ τὴ γλῶσσα πού τὴν ἀκούει γύρω του ν' ἀντιλατῇ ὀλοζώντανη, τὴ μεταχειρίζεται χωρὶς ντροπὴ καὶ χωρὶς κανένα συμβιβασμὸ πού θὰ κινδύνευε νὰ μαράνη ἀπὸ τὴ δροσιὰ καὶ νὰ φαλιδίση ἀπὸ τὰ φτερά της. Δὲν ταιριάζει τὴ γλῶσσα του σύμφωνα πρὸς τὴ γλῶσσα κανενὸς κοινωνικοῦ καλοαναθρεμμένου κύκλου, ἀλλὰ ἰδανικὰ λαμποκοποῦνε ἐπὶ τὰ σαλόνια, ἀλλὰ ἰδανικὰ γυρεύει ὁ ποιητής. Ἀπὸ τὴ φύση κι' ἀπὸ τὸν ἀέρα ὅλον τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας γραμματισμένων κι' ἀγραμμάτων παίρνει τὰ ζωντανά, τὰ πιὸ σημαντικὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς γλώσσας καὶ καλλιτεχνικὰ σφυροκοπεῖ τὴ δική του.... πρῶτα ὑποτάσσεται στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ τὴν ὑποτάξῃ κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του» (6). Εἰς τὰ ἴδια προλεγόμενα τοῦ 1901 γράφει κατακρίνων τὴν γλῶσσαν τοῦ ποιήματος τοῦ Byron «ὀνόματα καὶ λόγια σόλοικα ἢ βάρβαρα κακοσχημάτιστ' ἀχτένιστα, δυσκολοπροχώρητα, κακοδιάλεχτα, κακοπρόφερτα. Γλῶσσα πού χαλαρεῖ τ' ἀγνὰ δη-

(1) Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶ. Εἰς τὸ βιβλίον Γύρω στὸ Σολωμὸ (1927) Α' σ. 76.

(2) Πολυλά ἡ φιλολογικὴ μας γλῶσσα σ. 77.

(3) Ὁ Πολυλάς εἰς προηγούμενα Ἀπάντων. (Παραπέμπομεν εἰς τὴν ἐκδοσὶν Ἐλευθερουδάκη σ. κγ'.

(4) Ἄλκη Θρύλου Σολωμὸς (1924) σ. 12.

(5) Ὁ Γ. Ψυχάρης ἔχει γράψῃ μελέτην διὰ τὸ γλωσσικὸν τοῦ Σολωμοῦ τὴν ὁποίαν ὁμοῦς δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν: Psicharis Observations sur la langue litteraire de Solomos, Paris.

(6) Εἰς τὰ προλεγόμενά του (1901). Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' σ. 41.

μοτικὰ στοιχεῖα, πού δὲν τοποθετεῖ καθὼς πρέπει τ' ἀρχαῖα πού ἐδῶ βιάζει κι' ἐκεῖ αὐθαίρετ' εἶναι» (1). Κατόπιν λέγει ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Σολωμοῦ «πρέπει νὰ θεωρεῖται πανελληνία δημοτικὴ ποιητικὴ γλῶσσα» (2).

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(Ἔχει συνέχεια).

(1) Αὐτόθι εἰς σ. 54.

(2) Αὐτόθι εἰς σ. 58.

Ο ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ζούσε στὸ σκοτάδι, στὸ βάθος μιᾶς σπηλιάς χωμένος στὸ μυστήριο. Σκοτεινὴ σὰν τὴ φορεσιά του ἦταν ἡ ζωὴ του. Ποιὸς ἦταν, γιὰτὶ ἦρθε καὶ πότε δὲν ἤξερε κανεὶς. Οὔτε ἂν ἦταν κακοῦργος, ἢ ἂν ἡ ἀγνόητὴ του τὸν ἔκανε φιλόφρονος. Τὸν εἶδαν μερικοὶ γιὰ πρώτη φορὰ μιὰ σκοταδερὴ βραδυὰ πού δὲν διακρίνες τὸν ἴσκιό σου. Ἕνα γέννημα τῆς νύχτας. Στὸν κόσμον ξεχώριζε σὰν τὸ κυπαρίσσι τὸ αἰωνόβιο ἀνάμεσα στὰ τρεμουλιάρικα ἐφήμερα δέντρα.

Τὸ μέτωπό του γαλήνιο λὲς καὶ κρατοῦσε ἀπάνω του τὴν ἀθανασία. Τὰ μάτια του εἶχαν τὴ χλωμότη τῆς γαλήνης παρόμοια μὲ τῆς σελήνης πού βγαίνει ἀπὸ τὰ σύννεφα τῆς κακοκαιρίας μὲ πόθο γιὰ ξεκούρασμα. Ἐκλειναν μιὰ γοητεῖαν ἐμπιστοσύνης ἕνα πέλαο ξεχασίᾳς γιὰ ὅσους ὑπόφερναν. Ὅλοι τρέχανε κοντὰ του στὴν περὶστασή τους ζητώντας τὴ βοήθειά του. Δὲν ἔμεν ἄρρωστος πού νὰ μὴ τὸν καλέσει στὸ προσκέφαλό του. Γιὰτὶ στ' ἀπλωμα τοῦ χεριοῦ του, σ' ἕνα τοῦ ἀγγιγμά διαπερνοῦσε καὶ τὸ πιὸ βασανισμένο σῶμα ἕνα ρεῦμα ὑπομονῆς, ἀνακούφισης, παρηγοριάς. Τὰ ἐρώτευμένα κορίτσια οἱ δυστυχισμένοι πού ζούσαν στὴν ἀγωνία αἰσθάνονταν μιὰ γλυκεῖα λησμονιά σὰν γέρνανε ἀθελά στὸν ὦμο τοῦ παρασυρμένοι ἀπὸ τὸ γαλήνιο βλέμμα του. Πήγαινε ἀκούραστα παντοῦ σκορπώντας τὴν εὐεργετικὴν του ἐπίδραση, δίχως νὰ μιλεῖ σχεδὸν ποτέ. Μὰ σὰν πέραγε ἡ θύμωσις τοῦ πόνου ἀναστέναν σὰ νὰ νιώθαν βάρος στὴν παρουσία του. Δὲν θέλανε πιά νὰ τὸν τὸν ξαγναντέψουν, παρὰ μόνο ὅσο τὸν χρειάζονταν. Καὶ ὁ σκοτεινὸς ἀνθρώπος ἐφευγε στὴν ἄκρη ταπεινός, γιὰ νὰ γυρίσῃ μέσα στὸ σκοτάδι του, ξεχασμένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους πού λίγο πρὶν κρεμόταν σὰν ἀπὸ θεὸ ἀπὸ τὴ θαυματουργή του ὑπαρξή. Τὸν ἐβρίσκαν πάντα καθισμένο κοντὰ στὰ χαμομήλια, νὰ κουβεντιάζει μὲ τίς νυχτερίδες.

Ἦταν οἱ μοναδικοὶ του φίλοι, τὰ δύο αὐτὰ δυστυχισμένα πλάσματα. Τὸ χαμομήλι ταπεινὸ, ξένο στὴ γιορτὴ τῆς ἀνοξιάτικης φύσης ἀναδεύει τὰ τρυφερά του φύλλα στὸ θαμπὸ φῶς τοῦ σουρουπώ-

ματος. Ἡ λεπτή του ιδιοσυγκρασία καίγεται στὴ φλόγα τῆς ζωῆς. Συμπαθεῖ τὸ σκοτάδι πὸ τὸ προφυλάγει ἀπὸ τὰ βαρεῖα πατήματα τῶν ἀνθρώπων πὸ περνοῦν ἀπὸ πάνω του μ' ἀδιαφορία. Καὶ ἡ νυχτερίδα μέσ' τὴν ἀπόλυτη μοναξιά τοῦ σκοταδιοῦ ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερία τῆς ὑπαρξῆς της. Αὐτὰ τὰ δυὸ τὸν συντρόφευαν στίς μοναχικὲς του ὥρες. Ἦταν λὲς τὰ σύμβολά του, μιὰ ἀποτύπωση τοῦ φυσικοῦ του. Ὁ σκοτεινὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχανε στιγμὴ τῆς ζωῆς γιὰ τὸ ἀνώφελο τῆς χαρᾶς.

Μιὰ νύχτα τὸν φώναξαν βιαστικὰ νὰ πάει σ' ἕναν ἄρρωστο βαρεῖα. Ἐτρεξε ὅπως πάντα, ὅπου τὸν καλοῦσε ὁ πόνος. Γύρω του στέκουνταν ὅλοι τρομαγμένοι. Ὅσο ὅμως ὁ ἄρρωστος καλυτέρευε αἰσθανόταν μιὰν ἀνεξήγητη ἀποστροφή γιὰ τὸ σωτήρα του. Αἰσθανόταν ἕνα δεσμὸ μπροστά του. Στὸ κάθε κούνημά του τοῦ φαινόταν πὼς ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναρωτήσῃ μὲ τὸ βλέμμα. Λὲς καὶ δὲν ἀνῆκε πιά στὸν ἑαυτό του. Αὐτὸ τὸν ἐβάραινε πολὺ τόσο πὸ μιὰ μέρα τὸν παραφύλαξε καὶ τὸν πετροβόλησε στὸ κεφάλι. Ὁ σκοτεινὸς ἄνθρωπος πρόφτασε καὶ τὸν εἶδε. Μελαγχολικὸς γιὰ τὴν ἀχαριστία τράβηξε στὴ σπηλιά του. Ἀπὸ τότες ἄλλαξε. Δὲν εἶναι πιά πρόθυμος. Τὸν ζητοῦν καὶ δὲν τὸν βρίσκουν. Ἄν καμιά φορὰ ἀπλώσει τὸ χέρι του σὲ κανένα φέρνει τὸ θάνατο ἀντὶ τῆς καλυτέρεψης. Σ' ἄλλους πὸ τὸν φωνάζουν γονατιστοί, τοὺς ἀφήνει νὰ τὸν ζητοῦν ἀσυγκίνητος. Δένε πὼς ἀπόκτησε μεγάλη δύναμη, πὼς τὸ βασίλειό του τῷ χτισε στὰ σκοτάδια τ' οὐρανοῦ καὶ ἀγκαλιάζει ὅλο τὸ σύμπαν σὰν κατεβαίνει τὴ νύχτα στὴ γῆ...

ΥΣΤΕΡ' ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΝΟ

Σὰν τὸ περιπλοκάδι π' ἀγκαλιάζει καὶ πνίγει τὸν τοῖχο, ἔτσι τὴν εἶχε ἀγκαλιασμένη ὁ πόνος μὲ τὴ μαυράδα του. Σὰν τὸ φεγγάρι πὸ ἀπλώνει τὸ ἀνάλυτό του ἀσῆμι στὴ φύση ὅλη, ἀπλώθηκε στίς φλέδες της, στὸ εἶναι της ὅλο ὁ πόνος. Σὰν τοῦ Θεριστῆ τὸν ἥλιο, πὸ καίει τὰ πάντα καὶ κάνει νὰ γέρνουν ἀποκαμωμένα καὶ τὰ πιδ δυνατὰ δέντρα, τόσο δυνατὸς ὁ πόνος μὲ τὴ λαύρα του ἔκαψε μέσα της κάθε ζωτικότητας χυμό. Ὅπως τ' ὀρνίθι ξεπετιέται μεγαλωμένο μὲ μιᾶς καὶ ζῇ, ἔτσι γοργὰ ὁ πόνος της μεγάλωσε, σὰν τὸ λουλούδι, πὸ τὴ μιὰ εἶναι μπουμπούκι καὶ τὴν ἄλλη μὲ τὰ πέταλά του διάπλατα, ἔτοιμο νὰ ρουφήξῃ τὴ ζωή. Σὰν ἀστροπελέκι τὴν κυρίεψε μὲ τῆς θύελλας τὴν ὁρμὴ καὶ ξάφνου σταμάτησε...τῆς ἔδωκε καιρὸ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή της.

Καὶ τώρα κοιτάζει τὴν καταστροφὴ της. Ὁ Πόνος τὴν ἀποκάρδιωσε, τὴν ἔκαψε ρημάδι του. Ἐν ἀπέραντο χαλὶ συντριμιοῦ σκελεθρῶμενα ὅλα, σακάτικα.....

Ἐνοιωσε τὸν πόνο ἀπότομα. Καιρὸ τώρα ἡ ψυχὴ της ζητοῦσε κάτι. Βρισκόταν σ' ἀδιάκοπη ἀγωνία χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ καθορίσῃ γιατί. Πήγαινε στὸν περίπατο· βιαζόταν νὰ γυρίσῃ. Ἐδῶναι λίγο στὸ μπαλκόνι της, μὰ ἔμπαινε βιαστικὰ μέσα. Ἐνοιωθε σὰν κάτι νὰ περίμενε· ἐν' ἄγνωστο, τρομερό, κάτι. Προαισθανόταν τὴ θύελλα πὸ θὰ ξεσποῦσε. Κ' ἐπὶ τέλους μιὰν ἡμέρα τὸ κάτι ἦρθε· ὁ δάκρυος ὄγκος πὸ ἔμενε μέσα της δίχως κι' αὐτὴ νὰ τὸ ξέρει, ξέσπασε. Κι' ἔτσι σὰ βρέθηκε μόνη, μακριὰ ἀπὸ κάθε βέβηλο μάτι, σὰν ἔνοιωσε τὸν ἑαυτό της κατάμονο, συντριμμένο, ξέσπασε σ' ἀτέλειωτο βουβὸ κλάμμα.

Καὶ μέσ' τὸν συντριμὸ της ἔνοιωσε ἡ Λένια τὴν πιδ ἄγρια κι' ἀλλόκοτη χαρὰ σπαραγμοῦ... Ποθοῦσε τὴν συντριβὴν ἐκείνη ἡ ψυχὴ της, τὸ καινούργιο ἐκεῖνο ξεφάντωμα τοῦ πόνου, τὴ νέα της γνωριμία. Ὅταν τὸν πρωταντίκρυσ ἀναστατώθηκε. Τῆς ἦταν ἄγνωστος. Φίλους της εἶχε τὸ γέλοιό καὶ τὴ χαρὰ. Ἐνα μῆνα πρὶν ἀνθίσει ἡ ἀνοιξη, στὸ πρῶτο τραγοῦδι τῶν πουλιῶν, εἶχε μαντέψει τὴν εὐτυχία. Τί τρελλὴ πὸ ἦταν ὅλο κείνο τὸν καιρὸ! Καὶ ξάφνου ἦρθεν ὁ πόνος ἀπρόσκλητος· τὴν ἄρπαξε ἀπὸ τοὺς ὤμους καὶ τὴν τράνταξε τόσο, πὸ τὴν ἔκαψε νὰ γονατίσῃ. Δὲν ἀντιστάθηκεν ἡ Λένια. Τὸ κατρακύλισμα ἀπὸ τὰ ὄνειρά της στὸ χάος, ἦταν ἀπότομο. Ἀθέλητα ἔγειρε σὰ νῆθελε νὰ κρατήσῃ πάνου της κάτι. Κατάλαβε πὼς ὑποσυνειδητὰ ζοῦσε ἀπὸ χρόνια στὸ εἶναι της, ὁ νέος της φίλος, ὁ πόνος. Ἐνα μούδιασμα γιὰ κάθε δράση τὴν εἶχε κυριέψει. Δὲ μποροῦσε νὰ σηκώσει τὰ μάτια. Τὰ πόδια της ἀρνιόνταν, σὰ μολύδια, νὰ τὴ σηκώσουν.

Μονομιᾶς ἔγεινε ἄλλος ἄνθρωπος. Οὔτε πηδᾷ οὔτε γελᾷ πιά. Περπατεῖ σταθερά, ἀργά, σὰ νὰ μετράει καὶ τὸ κάθε της βῆμα. Τὸ κεφάλι σκυφτό, τὰ μάτια συγκεντρωμένα. Δὲ χαϊδεύει, δὲ φιλεῖ πιά τὰ λουλούδια. Δὲν τ' ἀγκαλιάζει μ' ἐνθουσιασμὸ σὰν πρῶτα. Τὰ κόβει σιωπηλὴ καὶ τ' ἀφήνει στὴν κάμαρά της....

Ζάκυνθος 29—3—28.

MARIETTA MINOTOY

ΣΚΕΨΕΙΣ

Τὰ ἄγνωστα πράγματα πὸ ὁ ἄνθρωπος δυσκολεύεται νὰ γνωρίσῃ, εἶναι σίγουρα τέτοιας φύσης, πὸ ὅς τίποτα δὲ θὰ ὠφελοῦσαν κι' ἂν τὰ γνώριζε.

Mme DU DEFANT

Πρέπει νάχῃ κανένας πίστη μεγάλη στὴ ζωὴ, ἀκόμα καὶ τὴ στιγμὴ πὸ ἀτενίζει ἕνα νεκρό.

BORDEAUX

ΑΠΟ ΤΑ ΤΑΞΕΙΔΙΑ

Η ΒΡΟΧΗ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

(MONOTONIA)

Στάζει σὲ μακρυνὲς γραμμὲς ἔμπρὸς σου,
υπομονετικὰ σὰ νὰ σοῦ ὑφαίνῃ,
μέσ' στοῦ Βορρᾶ τὴν φύση τὴ θλιμμένη.
ψευτόδροση τὸ ψυχασάβανό σου.

Τὰ μύρια «δολόμακρα, λιγνά της χέρια
ποὺ δλοένα κρέμονται — ψιλὰ ἁγιοκέρια, —
σὰ μεθυσιοῦ ἥρεμοι αἱμοὶ θαμπώνουν
μάτια καὶ λογικὸ· τὰ ξελογιάζουν
ἀπ' τοῦ φωτὸς τὸν πόθο, ὅπως ξυλώνουν
καὶ τὰ κεριὰ» στὴν ἐκκλησιὰ ὅταν στάζουν,
ἀπὸ τὴ γῆϊνὴ ζήση μας. Καὶ πῆζουν,
σὰ στίς σπηλιὰς τὸν χρόνον ποὺ στραγγίζουν,
οἱ στάλες μέσ' ὅτ' ἀβάθη τῶν ψυχῶν
σὲ σταλαχτίτες μυστικῶν μορφῶν.

Ἀμβούργο 23 IX 1927.

ΠΑΥΛΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΟΥ : Στοχασμοὶ γιὰ τὸ δημῳικὸ τραγούδι καὶ ἄλλοι στοχασμοί. Κριτικὲς Μελέτες IV. Ἀθῆναι 1928 σ. 106 Σχ. 8° μ.
(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον).

Νομίζω ὅτι μιὰ καταφατικὴ ὁμολογία τῶν κλεφτῶν γιὰ τὴν ἐθνικὴν τοὺς συνείδηση, ὅχι μόνον ἄτοπη θὰ εἴταν σ' ἓνα τραγούδι, σ' ἓνα λυρικό, δηλαδὴ, δημιούργημα, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἔφτανε στὰ ὅρια τοῦ γελοίου. Ἄν ὅμως πάρουμε τὰ κείμενα θὰ ἴδουμε ὅτι ἡ ἐθνικὴ συνείδηση τοῦ κλέφτη ἐκδηλώνεται πάντα σὰ μιὰν ἀντίθεση. Στὰ κλέφτικα τραγούδια, σὲ κάθε στίχο ἡ ἀντίθεση αὐτὴ εἶνε φανερὴ. Ὁ κλέφτης λέει στὴ μάννα του (Πολίτη, Ἐκλογαί, σ. 37 ἄρ. 26):

Νὰ ἦσουν πετροπέρδικα ἔσ' τὰ πλάγια τοῦ Πετρίλου ν' ἀγνάντευες
πῶς πολεμοῦν οἱ κλέφτες μὲ τοὺς τούρκους. Στὸ ἥρωικὸ τραγούδι
τῆς «Διάναινας» (Πολίτης, σ. 66 ἄρ. 59), ὅταν τὸ μικρὸ «μπεό-
πουλο» τὴ συμβουλεύει νὰ πάρῃ τοῦρκο ἄντρα «νὰ τὴν ἀρμα-
τώσῃ στὸ φλωρ καὶ στὸ μαργαριτάρι», ἐκείνη μὲ περηφάνειά πᾶντῃ.
— Κάλλιό νὰ ἴδῳ τὸ αἷμά μου τὴ γῆς νὰ κοκκινήσῃ παρὰ νὰ ἴδῳ
τὰ μάτια μου τούρκος νὰ τὰ φιλήσῃ.

Διγώτερη ἀποστροφή δείχνει ὁ ἐλληνικὸς λαὸς στοὺς Φράγκους. Θκυμάζει τὰ πλούτια τοὺς καὶ τὸ πολιτισμὸ τοὺς, στέκεται ὅμως σὲ

μιὰν ἀπόσταση ἀπ' αὐτοὺς. Νομίζεις καὶ συνεχίζεται μέσα στὴν ψυχῇ του τὸ μῖσος τῶν Βυζαντινῶν προγόνων του. (βλ. Πολίτη, σ. 26 ἄρ. 186).

Θὰ μπορούσα νὰ μακρύνω τὸ λόγο πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ νὰ φέρω κι' ἄλλα πολλὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴ λαϊκὴ ποίηση καθὼς κι' ἀπὸ τὴ δημοτικίζουσα, ἀλλὰ τὸ θεωρῶ περιττό. Εἶναι σὰ νὰ γυρεύω νὰ ὑποστηρίξω μιὰ πρόταση ἀπὸ μοναχὴ τῆς φανερῆς.

Ἀνάλογος μὲ τὸν ἰσχυρισμὸ γιὰ τὴν ἑλλειψη πλατείας ἐθνικῆς συνείδησης εἶναι καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τάχα οἱ κλέφτες δὲν πολεμοῦσαν γιὰ ἓνα πλατύτερο ἰδανικὸ κι' ὅτι ὁ λαϊκὸς τραγουδιστὴς δὲν αἰσθάνθηκε ποτὲ μιὰν αὐτοθυσία μέσα στὴν ψυχῇ του. Εἶναι τόσο πλατεῖα ἡ ψυχολογία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης, ποὺ νὰ μὴν μπορεῖ κανεὶς μέσα σὲ λίγα λόγια νὰ δώσῃ τὴν εἰκόνα τῶν ἀνώτερων ἰδανικῶν, ποὺ ἐσυνειδητοποίησε ὁ ἐλληνικὸς λαός. Ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ μητρικὸ χῶμα (τὸ τραγοῦδι τῆς Πάργας Πολίτη, σ. 13 ἄρ. 9), ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν σφραγισμένη μὲ τὴ θυσία ἀσπλάδωτου κορμιοῦ (Πολίτη, σ. 12 ἄρ. 8), ἀνώτερο ἰδανικὸ τοῦ πολέμου τοῦ 21 (βλ. τοὺς στίχους, Πολίτη, σ. 15 ἄρ. 10α)

γιατὶ σηκώθη πόλεμος καὶ πολεμᾶν τοὺς τούρκους.

Νὰ διώξωμ' ὅλη τὴν Τουρκία ἢ νὰ χαθοῦμε ὅλοι.

Ἄν ὁ συγγραφέας προσπαθῇ νὰ διώξῃ ἀπὸ τὴν ψυχῇ του τὴν a priori μορφωμένη γνώμη γιὰ τὸ νεοελληνικὸ λαὸ καὶ ἔτσι ξαναδιαβάσῃ τὰ ἱστορικὰ καὶ κλέφτικα τραγούδια, θὰ βρῇ ὅτι ἀπὸ τὴν ψυχῇ τῆς κλεφτουριάς καὶ τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 21 δὲ λείπουν τὰ ὀψηλότερα ἰδανικά.

Ἐπερνώντας μερικὰ δευτερεύοντα σημεῖα — ἄλλοιως ἢ βιβλιοκρισία μου θάφτανε τὰ ὅρια νέας μελέτης — σταματῶ ἀκόμη σὲ λίγα σημεῖα : Στὴ σ. 28 ὁ συγγραφέας λέει : «Στὴν ὑπειρωτικὴ Ἑλλάδα, ὅς ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ τὸ ὁμολογήσουμε, ἡ γυναῖκα δὲν ἐχτέλεσε κανέναν ἀπὸ τοὺς προορισμοὺς ποὺ ἀνοίγονται μπροστὰ τῆς. Δὲν ὀπῆρξε ἡ ἴδια μιὰ δύναμη». Τοποθετώντας τὴ γυναῖκα σὲ μιὰν ἀνώτερη βαθμίδα δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω ποιοὶ προορισμοὶ ἀνοίγονται σήμερα μπροστὰ στὴ γυναῖκα. Ἐνῶ ὅμως ξαίρω ὅτι ἂν πάρουμε στίχο μὲ στίχο τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ θελήσουμε μ' αὐτοὺς νὰ φτεριάσουμε μιὰν εἰκόνα τῆς γυναίκας θὰν τὴ ἴδουμε ἀνεδασμένη πολὺ πρὸ ψηλὰ ἀπὸ τὰ σημερινὰ ἰδανικά. Ἡ γυναῖκα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ἐχτέλεσε ὅλους τοὺς προορισμοὺς, ποὺ ἡ ἀληθινὴ φύση, κι' ὅχι ἡ μόδα, τῆς ἔχει διαγράψει. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ὑπῆρξε μάννα. Πόσες φορὲς δὲ βλέπει κανεὶς μέσα στὰ δημοτικὰ τραγούδια τὴν τραγικὴ μορφή τῆς μάννας, εἴτε στὸ μοιρολόγι εἴτε στὸ τραγούδι τῆς ξενιτειᾶς ! Ἄν ὑπάρχῃ στὸ κόσμον τίποτα ἀληθινὰ ὀψηλὸ εἶναι

τὸ νὰ ἔχη κανεὶς γνωρίσει τὴ χαρὰ ἢ τὴν πίκρα τοῦ νὰ εἶναι πατέρας ἢ μάνα. Ὑστερα ἡ γυναῖκα εἶταν συχνὰ στὰ κλέφτικα τραγούδια ἐμψυχωτὴς στὸν ἀγῶνα καὶ σύντροφος τῶν κινδύνων (πρὸβλ. Πολίτη, σ. 12 ἀρ. 8). Ὅσο γιὰ τὴν καθημερινὴ ζωὴ ἡ γυναῖκα ὡς ἀγαπημένη ὑμνήθηκε μὲ συγκρατημένη ἔκφραση, ντροπαλὰ καὶ μέσα στὰ ὅρια τῆς φύσης, χωρὶς μεταφυσικὰ φαντασιοκοπήματα.

Στις τέσσαρες τελευταῖες σελίδες τῆς μελέτης τοῦ δ' Ἀλκης Θρυλὸς μιλεῖ γιὰ τὰ τραγούδια τοῦ χάρου, τῆς ξενιτειᾶς καὶ τὰ μοιρολόγια. Πολὺ ὀρθὰ σημειώνει ὅτι τὰ τραγούδια τοῦ χάρου εἶνε τὰ «δυνατότερα καὶ τὰ πιὸ αἰσθητικά, τὰ πιὸ ὁμορφα, τὰ πιὸ φρικιαστικά ὁμορφα δημοτικά μας τραγούδια» (σ. 29). Ἐν τούτοις βρίσκει ὅτι ὁ νεοελληνικὸς λαὸς δὲν ἀγάπησε τὴ ζωὴ γιὰ νὰ μισῇ τὸ θάνατο, ἀλλὰ ὅτι μισεῖ τὸ θάνατο ἀπὸ φόβο τοῦ ἴδιου τοῦ θανάτου, τὸ ζήτημα ἀπλώνεται πρὸς τὸν πῶς καὶ ἐρχόμαστε στὸ πρόβλημα, ποῦ ἐδῶ καὶ χρόνια ἔβαλε κάτου ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος μὲ τὸ βιβλίο του. «Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶ;» γιατί, δηλαδή, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἀπαισιόδοξος. Πιστεύω ὅτι ἂν μιὰν μέρα μπορούσαμε ν' ἀκούσουμε ὕστερα ἀπὸ ἐθνικὴ εὐτυχία τὸ τραγούδι τοῦ νεοελληνικοῦ λαοῦ, τὸ τραγούδι αὐτὸ θάταν χαρούμενο. Πραγματικοὶ ὅροι ἐδημιούργησαν τὸ μοιρολόγι καὶ τὴν ἀπαισιοδοξίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Κάτου ἀπὸ ποιοὺς ὅρους ἔζησε αὐτὸς ὁ λαός; —ἐμπόρεσε ποτὲ νὰ χαρῇ; —Νὰ σύντομα τί ἐγνώρισε ὁ λαός μας: τὴν ἀδικίαν, τὴν καταστροφὴν, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὴ μάστιγα τῆς πειρατείας. Ὅταν θυμῆθῃ κανεὶς ὅτι δλόκληρα χωριὰ δὲν ὑπάρχουν πιά ἀπὸ τίς ἄγριες ἐπιδρομὰς τῶν πειρατῶν —θα ἔβριζε ν' ἀναφερθῇ ἐδῶ ὁ λόγος τοῦ Μιχαήλ Ἀκομινάτου —θα καταλάβῃ ἂν μπορούσε ὁ νεοελληνικὸς λαὸς νᾶναι χαρούμενος κάτου ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο φάντασμα τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς καταστροφῆς. Δὲν ἔχουμε, λοιπόν, στήν περίπτωσιν αὐτὴ μιὰ ψυχικὴ ἀδυναμία τοῦ λαοῦ μας: τὰ λυπητερά τραγούδια τοῦ εἶναι μιὰ ἔκφραση καταστάσεων, ποῦ ὀρισμένοι ἱστορικοὶ ὅροι τίς δημιουργήσαν.

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΙΟΝ. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΤΟ ΚΑΝΑΡΙΝΙ

Ἀπὸ τῆ σειρᾶ «Ἀκουαρέλλες».

Μέσ' στὸ κλουβί, ἓνα πουλάκι. Καναρίνι. Τὰ ματάκια τοῦ δὲ στέκονται στιγμῇ. Κοιτοῦνε πότε δῶ, πότε κεῖ. Τρώει καναβοῦρι, νεράκι, —κι' ὅλο κελαϊδάει.

Καὶ φαίνεται εὐτυχισμένο. Σάμπως καὶ δὲ τὸ μέλλει ποῦνε φυλακισμένο στὸ κλουβί.

Πετάει ἀπ' τὸνα ξυλαράκι στ' ἄλλο. Κι' ὅλο κελαϊδάει.

Δυὸ σπουργίτια φάνηκαν. Ἐκατσαν στ' ἀπέναντι τὸ σπίτι. Κάτσανε κοντὰ-κοντὰ, στὸ πεζούλι τοῦ παραθυριοῦ. Ἀρχίσανε μιὰ μουσικὴ γλυκειά: τὰ στόματά τους ἦσανε σιμά...

Εὐτυχισμένο ζευγάρι!

Τὸ καναρίνι τὰ εἶδε, κ' ἔπαψε τὸ τραγούδι.

Στάθηκε στὴ θέσιν τοῦ ἀκίνητο.

Σὰ νὰ δακρύσανε τὰ δυὸ ὑγρά ματάκια τοῦ. Ἕνας πόνος μπῆκε στὴ καρδιά τοῦ.

Τὰ σπουργίτια τὸ εἶδαν. Ἀξαφνα βγάλανε μιὰ φωνὴ καὶ πέταξαν. Πέταξαν δρόσια, καὶ χάθηκαν.

Ἴσως νὰ τὸ λυπήθηκαν, μὰ μπορούσαν νὰ τοῦ κάνουν τίποτε; Οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσο δυνατοί!

Καὶ τ' ἄλλο πρωῒνό, ἓνα κοριτσάκι πῆγε στὸ κλουβί τοῦ. Πῆγε νὰν τοῦ βάλει καναβοῦρι. Μὰ τὸ βρῆκε πεθαμένο. Τὸ κεφάλι τοῦ ἦτανε χωμένο στὶς φτεροῦγες τοῦ.

Τὰ δυὸ σπουργίτια, μὲ τὴν εὐτυχίαν τους, τὸ εἶχανε σκοτώσει.

Ἔτσι καμιά φορὰ, κάνουμε, στὸ πέρασμά μας, μόνοι μας, τίς πρὸς μεγάλες δυστυχίες, δίχως νὰν τὸ πάρουμε διόλου μυρουδιά.

1928.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΚΑΛΒΟΥ

ΙΤΑΛΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Ὁ φημισμένος Φωσκολιστὴς καθηγητὴς Cam. Antona - Traversi στὸ ἀρχεῖο τοῦ Κάλβου ἀνακάλυψε στίχους τοῦ ποιητῆ Ἰταλικά τὸν καιρὸ ποὺ βρισκόταν στὴν Ἀγγλία μετὰ τὸ χωρισμὸ τοῦ ἀπὸ τὸ Φώσκολο. Οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶναι ἀπάντησιν πρὸς ἐκκλήσιν τοῦ φίλου τοῦ Κάλβου Naldi, ποὺ τὸν καλοῦσε σὲ γεῦμα μὲ τοὺς ἀκόλουθους στίχους:

Calbo, ricordati ch' egli è un affare
Indispensabile quel di mangiare!
Quest' oggi immagino, non hai che fare:
Come individuo non sei d' altare.
Nosco qui recati dunque a pranzare.
Però, prevengoti, non t'aspettare
Con un Lucullo di desinare.

Tu le Bucoliche dei ricordare,
E su quei limiti puoi calcolare .
Ogni rimprovero, per risparmiare
A qui più in essere che nel parlare
Di te protestasi particolare
Amico ingenuo da comandare.

NALDI.

Pensa che pregoti non disturbare
Nulla, se stabile giro solare
Già altrove impegnati. Non l' alterare,
Fa insomma libero quel che ti pare !

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Κάλθου εἶναι ἡ ἀκόλουθη :

Caro Naldi,
caldi caldi
mi son giunti i versi tuoi :
ma l' invito
tuo compito
non può aver gli effetti suoi.
Fu cortese
certo Inglese
d' invitarmi jeri sera.
Cosi volle
quella folle
Fortunaccia nera nera !
Sono grato
da un lato
a quell' Anglo del buon core;
ma sincero,
dirò il vero,
or vi vado con dolore.
Delle immense
regie mense
lascerei ben cento pria.
Non la cara,
tanto rara,
tua preziosa compagna.
Ma la fiera
sorte nera
vuol che il duolo oggi m' ingoi,
e l' invito tuo compito
non può aver gli effetti suoi.

Ὁ Traversi ἀνακάλυψε ἀκίμα καὶ δύο ἄλλα χειρόγραφα τοῦ ποιητῆ: «Progetto di nuovi principj di Belle Lettere applicabili alle Belle Arti» καὶ «Apologia del suicidio» ποῦ θ' ἀναδημοσιέψουμε ἀργότερα.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Λάβαμε τ' ἀκόλουθα βιβλία :

Ὁ Ζωγράφος Δ. Πελεκάσης καὶ τὸ ἔργον του.

Καλλιτεχνικὸ τεύχος μὲ σκίτσο τοῦ ζωγράφου στὸ ξόφυλλο.

Προλογίζει ὁ κ. Μαρίνος Σιγοῦρος (τὸ γνωστὸ του ἄρθρο στὴ «Ν. Ἑστία»). Ἀπὸ τὸν ὥραιο αὐτὸ πρόλογο πέρανουμε : «Ναὶ δὲν εἶναι μόνο ζωγράφος, εἶναι καὶ ποιητής, καθὼς ἦταν καὶ ὁ Κουτούζης. Καὶ ὁ Μαρίνος Τζάνης ἐπίσης ἦταν ζωγράφος, ποιητής καὶ μουσικός.

Καὶ ἡ ποιητικὴ διάθεση τοῦ Πελεκάση φαίνεται στὶς εἰκόνες του, στὴ σύνθεση καὶ στὴν ἐκτέλεση. Ἔχουν τὰ ἔργα του μιὰν ἡθικὴν ὁμορφιά, μιὰν ἁρμονικὴν χαρά, μιὰ πνοὴ ἀγάπης, ποῦ ζωογονεῖ τὴν ἀσκητικὴ τέχνη τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας.

.....Στὶς πρωτότυπες συνθέσεις του εἶναι μοναδικός· νικᾷ τὸ χρόνο, καταργεῖ τοὺς αἰῶνες, ζωγραφίζει σήμερα ἁγίους, τοὺς ὁποίους ὅταν τοὺς ἐξετάζει καὶ ὁ πιδ ἐμπειροτέχνης, δὲν μπορεῖ νὰ ὑποψιαστεῖ πὼς τὸ χέρι ποῦ τοὺς ἐδημιούργησε, κρατεῖ ἀκόμη τὸ χρωστήρα καὶ δὲν ἔχει λιώσει ἀπὸ καιρὸ μέσα στὸν τάφο... Εἶναι ἓνα χέρι πνευματικὸ ποῦ κατορθώνει νὰ ἐκμηδενίξῃ, στὸ πείσμα τῆς Μοίρας, τὴν ἀντίσταση τοῦ σημερινοῦ καιροῦ».

Ἀκολουθεῖ μιὰ εἰσαγωγή τοῦ ζωγράφου : «Δίγα λόγια τοῦ Καλλιτέχνη», ποῦ λέει πολλὰς μεγάλας ἀλήθειες : «Εἶναι εἰκοσιπέντε τώρα χρόνια ποῦ κοπιᾶζω γιὰ τὴν τέχνη, χωρὶς νὰ μπορέσω νὰ πετύχω ὅλκιες ὠφέλειες, γιὰτὶ δὲν εἶμαι γι' αὐτὸ ἐπιτήδειος καὶ γιὰτὶ ἄφησα νὰ μοῦ διαφύγουν εὐνοϊκὲς περιστάσεις ποῦ μοῦ παρουσιαστήκανε.... Ἡ ζωὴ μου ἐστάθη μιὰ τραγωδία μὲ πολλὰς σκηνές ποῦ θάκानαν κάθε ἄλλον νὰ παρατήσῃ τὴν τέχνη, ἀλλὰ κατὶ ἀνεξήγητο, μιὰ βαθύτερη ὡς φαίνεται δύναμις μοῦ διατήρησε τὴ ψυχικὴ μου ἀντοχή καὶ μπόρεσα μέσα στὶς τόσες συμφορὲς νὰ ἐκτελέσω τὰ πιδ ὥραία ἔργα μου. Κι' ἐστὶ μοῦ χρησίμευσε ἡ τέχνη σὰν μιὰ ἀνακούφιση στὰ βάσανά μου». Μιλεῖ, κατόπι, γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο κατορθώνει νὰ παρουσιάζονται σὰν παλὰ τὰ ἔργα του. Στὸ κατοπινὸ ἄρθρο «Κεῖντες μεγάλοι ἀριστοτέχναι ποῦ ἐδόξασαν τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην» διηγεῖται πὼς διασώθηκαν ἡ ιστορικὴ εἰκὼν τῆς Ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου καὶ ἡ πολυσύνθετος τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἀκολουθοῦν εἰκοσι καλλιτεχνικὲς φωτογραφίες ἀπὸ τὴν ποικίλῃ ἐργασίᾳ τοῦ Πελεκάση. Τὸ λαμπρὸ τοῦτο τεύχος, ποῦ συσταίνουμε σ' ὅλους τοὺς καλλιτέχνες, ἐρασιτέχνες καὶ φιλότεχνους, πουλιέται 100 δραχμές. —Οἱ συνδρομητὲς μας μποροῦν νὰ τὸ παραγγείλουν καὶ στὰ γραφεῖα μας.

Ἐπίσης λάβαμε τὰ βιβλία :

- «Σύγχρονες καὶ παλιᾶς ιστορίες» (Διηγήματα) τοῦ Γερ. Σπαταλά.
- «Ἐξανθία Καὶρη» Δημ. Πασχάλη.
- «Ἡ τελευταία ὥρα τοῦ σοφίτου» τοῦ Φ. Γιοφύλλη.
- «The legend of America and other poems» τοῦ Δημ. Μιχαλάρου.

— «Λόγος ἐπὶ τῇ ἐαρινῇ ἡμερᾷ καὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους ἀναστάσεως» τοῦ Διον. Π. Καλογεροπούλου.

Σημ.—Παρακαλοῦμε τοὺς συγγραφεῖς ποὺ μᾶς στέλλουν τὰ ἔργα τους, νὰ μᾶς στέλλουν δυὸ ἀντίτυπα, γιὰ νὰ μένει τὸ ἓνα στὴ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀνθολογίας καὶ τᾶλλο νὰ στέλνεται στὸν κριτικὸ ποὺ θὰ τὸ κρίνει.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Λαβαίνουμε τὰ περιοδικά :

«Ἑλληνικά Γράμματα». Πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ τεῦχος 1 Δεκεμβρίου. Ἐνα διήγημα τοῦ Νιοβάνη, καὶ «τὰ ἱστορικά τοῦ Νουμά» ἀπὸ τὸν Πάνο Ταγκόπουλο κτλ. Στὸ δεκαπενθήμερο «Ἐνα γράμμα τοῦ Ψυχάρη πρὸς τὸν Σπ. Μελά». Εἶναι ἡ ἀπάντησις στὸ ἄρθρο τοῦ τελευταίου γιὰ τὴ γνωστὴ μελέτη τοῦ Ψυχάρη.—Συγκινητικώτατο γράμμα καὶ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον.—«Νέα Ἑστία».—«Νέος Δρόμος».—«Πνοή».—«Ἑλληνίς».—«Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις».—«Ἐθνικὸς Κήρυξ».—«Ἀγροτικὴ Ζωή».—«Νέα Ἐπιθεώρησις».—«Ἐρυνδὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος».—«Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη».—«Ἅγιος Σπυρίδων».—«Τηλεγραφικὴ Ἐπιθεώρησις».—«Τὸ Φῶς» (Χανίων).—«Ἐπιστημονικὴ Ἠχώ».—«Μοῦσαι».—«Ἠχώ τῆς Κεφαλληνίας».—«Σύγχρονη Σκέψις».—«Ἀγώνας τῆς Γυναικὸς».—«Παρθενών».—«Μουσικὰ Χρονικά».—«Ἰσις».—«Ἀνάπλασις».—«Ροδάμανθος».—«Ἀναγέννησις».—«Νέος Οἰκογενειακὸς Ἀστήρ».—«I libri del giorno».—«Europa Orientale».—«Studi Senesi».—«Marzocco».—«Pierra Letteraria».—«Libre».

Ἐφημερίδες λαβαίνουμε τακτικά :

«Ἀγών» Παρισίων ποὺ μέσα ἐξακολουθεῖ ἡ μετάφρασις τῆς πολύκροτης μελέτης τοῦ Ψυχάρη «Μὴ χώρα ἡ ὅποια ἀπαρνέεται τὴν γλῶσσαν τῆς».—«Νεολόγος».—«Τηλέγραφος».—«Ταχυδρόμος».—«Journal des Hellènes».—«Παρατηρητής».—«Ἑλὴς».—«Τελώνιον».—«Ἰθάκη».—«Παῖσι».—«Φῶς» τοῦ Ἀγορνίου.—«Θάρος».—«Κέρκυρα».—«Κερκυραϊκὴ Ἑλπίς».—«Δύναμις».—«Ἐλευθερία».—Ἐφημερίς τῶν εἰδήσεων.—«Εὐρύπος».—«Κρανὴ».—«Στεφανία Ἑλλάς».—«Ἠχώ τῆς Μακεδονίας».—«Φωνὴ τῆς Κύπρου».—«Δωδεκανησιακὴ Αὐγὴ».—«Ναυπλιακὴ Ἠχώ».—«Μεταβολή».—«Κοινωνική».—«Ἀπόλλων».

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β'. ΤΟΜΟΥ

Στὸ δεῦτερο χρόνον τῆς «Ἀνθολογίας» συνεργάστηκαν οἱ κ. κ. :

Ἀνδ. Ἀνδρεάδης, Μιχ. Ἀργυρόπουλος, Μ. Βάλας, Θεόδωρος Βοῦκος, Ἡλίας Βουτιερίδης, Σπύρος Βλαντῆς, Fr. Guardione, Δ. Δάσης, Arnaldo Cervasato, Εἰρήνη Δεντρινού, Ἑβριανή, Διον. Ζακυνθινός, Κ. Π. Καβάφης, Θεόδωρος Καστανάκης, Δώρης Κουβαράς, Ἀγλαΐα Κυριμιάκη, Γ. Λαμπιλέτ, Μ. Μαλακάσης, Σίμος Μενάρδος, Ἀντ. Σ. Μάτεσις, Μαριέττα Μινώτου, Σπύρος Μινώτος, Δ. Μπονίκος, Ρίτα Μπούμη, Μυρτιώτισσα, Γρ. Ξενοπούλου, Angelo Ottolini, Ναπολέων Παπαγιωργίου, Ν. Πετιμεζιάς-Λαύρας, Frederic Plessis, Ἀγγελος Σημηριώτης, Ἀγγελος Σικελιανός, Μαρίνος Σιγοῦρος, Σωτήρης Σκίπης, Μάρκος Τσιριμώκος, Μιχ. Δ. Στασινόπουλος, Ν. Β. Τωμαδάκης, Παῦλος Φλώρος, Χρ. Χρηστοβασίλης.

Ἐπίσης δημοσιεύτηκαν σ' αὐτὸν τὸν τόμον ἀνέκδοτα τοῦ Μικέλη Ἀβλιχου καὶ κείμενα ἀπ' τὸ ἀνέκδοτο ἀρχεῖο τοῦ Καποδίστρια, τῇ εὐγενεῖ παραχωρήσει τοῦ κ. Σπύρου Θεοτόκη.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 330.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἀποκλειστικὸν προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων.—Ἐκδόσεις τοκοφόρων ὁμολογιῶν.—Καταθέσεις ἐν ὄφει ἀπλαῖ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν.—Καταθέσεις διαρκεῖς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ.—Καταθέσεις Ταμειευτηρίου.—Προεξοφλήσεις.—Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ.—Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἑλληνικῶν τίτλων.—Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ πολυτίμων μετάλλων.—Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων καὶ ἐνεχυρογράφων.—Πιστώσεις ἐναντι φορτωτικῶν.—Δάνεια πρὸς Δήμους, λιμένας καὶ ἕτερα νομικὰ πρόσωπα.—Συμμετοχὴ εἰς ἀνωνύμους Ἑλληνικὰς Ἑταιρίας.—Χορηγίαι εἰς γεωργοκτηματίας καὶ συνεταιρισμούς.—Δάνεια πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον Ὑπηρεσία Ἐθν. Δανείων.—Ὑπηρεσία ἐντόκων γραμματίων Ἑθνικῆς Ἀμύνης.—Προμήθειαι διὰ λογισμὸν τοῦ Δημοσίου.—Ἀγορὰ καὶ πώλησις διαφόρων εἰδῶν διὰ λογισμὸν τοῦ Δημοσίου.—Ἐξοφλαὶ δημοσίων προσόδων καὶ πληρωμὴ δημοσίων δαπανῶν.—Ὑπηρεσία Δανείων καὶ μετοχῶν διαφόρων Ἑταιριῶν.—Ἀγορὰ καὶ πώλησις ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, χρυσῶν νομισμάτων καὶ ξένων τραπεζικῶν γραμματίων.—Ἐκδόσεις καὶ πληρωμῶν πιστωτικῶν ἐπιταγῶν, ἐπιστολῶν καὶ ἐντολῶν πληρωμῆς.—Ἐκτέλεισις ἐντολῶν Χρηματιστηρίου.—Ἐξοφλαὶ Ἀξιῶν.—Φύλαξις τίτλων αὐτοῦ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ καὶ ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων.—Φύλαξις κειμένων ἀδήλου περιεχομένου.—Ἐνοικιάσεις Χρηματοκιβωτίων.

1
A